

Na priporočilo g. Jana Lega, uradnika Musea krajevstva Českega v Pragi, daroval je visokorodni gosp. Jan grof Harrach „Matici Slovenski“ „biblioteko novočeske poezije“, obsejajočo 83 krasno vezanih zvezkov; svojemu darilu pa priložil pismo, v katerem javi svojo največjo naklonjenost narodu slovenskemu ter pravi, da je izbral „z básnického písemnictva (českeho) veškera najlipší díla“. (To pismo in darovane knjige našete najdete, gospôda, v letošnjem letopisu.)

Nemila smrt nam je to leto marsikaterega matiçarjev odtegnila. Imena vseh to leto umrlih matiçarjev mi niso znana; omeniti si dovoljujem le nekatere odličnjake: gosp. Jurij Grabrijan, dekan v Vipavi in dolgoletni odbornik „Matice Slovenske“, je umrl 22. junija 1882; gosp. šolski nadzornik J. Šolar, umrl 22. februarja 1883; gosp. dr. Štef. Kočevar, dr. Rapoc, notar v Šoštanji, gosp. prof. Iv. Macun, pesnik in Matičin ustanovnik Hašnik, dekan in pisatelj Novak, prošt Sorčič, Fr. Remec, slov. pisatelj itd. — Bodi vsem tem zemljica lahka in ohranjen blag spomin!

Dne 15. novembra l. l. je umrl v Zagrebu dr. Gjuro Daničič, slavni pisatelj in urednik „Rječnika hrvatskoga ili srbskoga“. Njegovega pogreba se je udeležil kot zastopnik „Matice Slovenke“ g. odbornik prof. Vodušek. — Na Miklošičevi slavnosti v Ljutomeru dne 2. septembra t. l. zastopala sta „Matico“ odbornika gg. Šuklje in Praprotnik. — Ob času otvorjenja českega narodnega gledališča v Pragi zastopal je tudi „Matico“ gosp. odbornik prof. Pleteršnik, katerega je poslalo dramatično društvo tjakaj kot svojega zastopnika. Ob drugih priložnostih izraževala je „Matica Slovenska“ svoje sočutje ali pismo ali telegrafično.

Delovanje dosedanjega gosp. tajnika ni bilo toliko uspešno, kakor je odbor pričakoval; zatorej je odbor v svoji seji dne 19. novembra t. l. sklenil dosedanjemu gospodu tajniku službo odpovedati ter drugega tajnika najeti.

Slavna gospoda! To je v glavnih potezah vse, kar bi Vam imel o delovanju „Matice Slovenske“ v tem letu poročati. Iz tega blagovolite razvideti, da je bil napredek „Matice Slovenske“ nje odboru ves čas na srci, da je odbor delal, kolikor je mogel in znal. Ravno ta skrb za „Matičin“ napredek je tudi povod, da stopa danes odbor pred Vas z nasvetom o nekaterih izpremembah društvenih pravil. O teh nasvetih imate priložnost pri 7. in 8. točki svojo sodbo izreči.

Prosim vas, slavna gospôda, da blagovolite to moje poročilo na znanje vzeti.“

(Dalje prihodnjič.)

Naši dopisi.

Z Dunaja 11. dec. — Politično življenje tukajšnje začelo se je zopet zbirati v državnem zboru. — Tam se tedaj plete vse deloma v javnih zborih, deloma v odsekih in poglavitno pa v klubih. Zato so dogodbe v zbornici večega pomena in ne dvomim, da bom vstregel marsikomu izmed bralcev „Novic“, ako nekoliko na drobno popišem sedanje razmere v državnem zboru.

Začenjam pri vladi. O tej ne bo treba obširnejšega popisavanja, ker ministri so stari in program imajo stari pa tudi način postopanja stari; sme se tedaj na kratko reči: da se vlada drži svojih dosedanjih načel in potov.

Sploh se zoper vlado zborniška desnica pritožuje, da je gledé narodne enakopravnosti izrekoma v severnih deželah na Moravskem in Šleskem, v južnih deželah pa na Štajarskem, Primorskem, izrekoma pa na Koroškem mnogo premalo, deloma prav nič ni storila. — Da se

te zamude popravijo, morala bo biti skrb, nujna skrb večine državnega zbora.

Gledé gospodarskih vprašanj priznati se mora sedanji vladi, da je uže mnogo koristnega storila, pa tudi to, da se sme pričakovati, da se bode vlada tudi v prihodnje držala svojih dobrih gospodarskih načel.

Preidem k strankam in začnem z nemško-ustavaško manjino. — Razmera večine in manjine pokazala se je do zdaj pri dvakratnem glasovanju: prvo glasovanje pokazalo je desnici večino 17 glasov, drugo današnje glasovanje pa je pokazalo za desnico večino 31 glasov in to pri čisto strankarskem vprašanju: „je li naj se prične razgovor o odgovoru ministerskega predsednika grofa Taaffe-a na interpelacijo poslanca Wiesenburga.“ — To priča, da „združeni levičarji“ v novi zbornici gledé števila niso postali močnejši, kakor pa se tudi ni bati, da bi postali nevarnejši po svojih programih. — V „združeni levici“ še zmiraj ni one edinosti v načelih, katera bi bila neobhodna za „močno“ stranko. V boji so si tam zmiraj še zmernejši veliki posestniki in fabrikanti, katera se po pravici sme imenovati konservativni del leve, dalje brezobzirni zagovorniki veliko-nemških narodnih načel, in pa tretja najmodrejša, med prvo in drugo plavajoča stranka, katera nima družega programa, kakor odstraniti sedanjo vlado, vsesti se na njeno mesto in si sploh zopet pridobiti sladkosti večine in vladanja. Tazdel leve s Clumeckyem na čelu nasprotuje sicer sedanji vladi z vsemi mogočimi in nemogočimi sredstvi, naslanja se deloma bolj na eni, deloma bolj na drugi del svoje stranke, pa varuje si tudi potrebno zvezo s Coroninijevim klubom, toda pri vsem tem varujejo se kolovodje tega dela leve skrbno vsakega koraka, kateri bi jih storil nemogoče — na vzgor — za prilično prihodnje vladanje.

Rekel sem, da so vsej levici dobra vsaka sredstva v boju zoper sedanjo vlado. Omeniti hočem pri tej priliki tudi izstopa (streika) levičarjev iz državnega zbora, o katerem se je zadnji čas mnogo govorilo in pisalo.

Po mojem prepričanju ni dvomiti, da se bodo levičarji kujali na mnoge načine, kakor so to pokazali deloma vlani z izstopom iz pravnega odseka, tu in tam tudi s pasiviteto v davkarskem odseku, in letos zopet v budgetnem odseku, da bi pa levičarji v resnici zapustili državni zbor, to pa se meni zdi neverjetno. Ako pa bi se to zgodilo, prepričan sem, da bi bilo to v veliko škodo levičarjev samih.

O Coroninijevem klubu ni omeniti pomenljivega, k večemu to, da po vsem, kar se zdaj kaže, ravno predsednik klubov, grof Coronini, sam kot deželni glavar goriški ne bode pomenljivo segal v delovanje klubovo, da bode tedaj morebiti drug poslanec moral prevzeti dejansko vodstvo tega kluba.

O klubih desnice omeniti moram danes, da ne postanem preobširen, le na kratko. Klub središčini in pa klub desnega središča sta ostala nespremenjena in sme se reči, da, akoravno imata mnogo opravičenih želja in pritožeb, vendar kažeta največjo organično mirnost. — Bolj živo se giblje v klubu gališkem in še bolj v klubu českem. V prvem videti je močno gibanje zaradi važnih gospodarskih vprašanj izrekoma zaradi decentralizacije železnic, tudi sprejem rabinarja dr. Blocha ni se vršil brez zaprek. — V českem klubu pa izbudila je izvolitev Mladočeha dr. Ed. Gregrja veliko razburjenost, klub ni hotel Gregrja v svojo sredo in to izrekoma zato ne, ker je ravno Gregr česki klub pri svoji kandidaturi zmiraj in dosledno zasramoval in ga imenoval galejo itd. Upam, da se bode tudi ta razburjenost prav kmalu podelila, ker ena vez mora vezati vse ude vsakega kluba, to je disciplina, ako pa poslanec, kakor Mladočeh Gregr, uže naprej trdi, da se disciplini ne bode

uklonil, temveč ravnal po svoji glavi, tedaj se je le čuditi, ako tak poslanec vendar hoče postati ud onega kluba.

Iz Gorice 11. dec. (Izv. dopis.) Po zaporedoma lepem, suhem, da-si poslednjih dni nenavadno mrzlem vremenu začelo je včeraj in danes tudi pri nas snežiti; vendar pa ni mraza, tako da se sneg sproti topí. — Sobotni praznik je bila na našem Travniku tombola, v nedeljo pa bazar — prva in drugi za dobrodelne namene. Tu in tam je bilo razmerno obile udeležbe, in so gotovo po tem tudi dohodki ugodni. Lahonstvo jo je uže tako daleč prignalo, da se vabi občinstvo raznih narodnosti edino v italijanščini tudi tam, kjer je treba segniti v žep iz humanitarnih oziróv. Saj pa je tudi uže znano, da revežem juhe delé, kakor se ti obnašajo v prid laški propagandi. V tej zanjki tiči in deluje mnogo plemenitih oseb, ki ne vedó, kako se zlorabijo, ravno ker so v svoji plemenitosti prenaivne, da bi strankarsko taktiko umele. — Na praznik se je bilo sošlo obilo udov in gostov tudi v prostore našega podpornega društva, kjer je ta večer društveni predsednik g. Povše kaj razumljivo pojasnoval pomen pokojninskih zadržug ali društev, ki starim ljudém delé pokojnino po razmerah vplačnin v mlajših in krepkih letih. Govornik je tu pa tam vpletel praktičnih opomenj, ki so poslušalcem segale v srce, sosebno ko je željo izrekel, da bi se domovinska postava spremenila, ki žuga drugače občine prej ali poslej spraviti na boben. Omenjeni govor je imel namen, v društvenikih vzbuditi željo, da bi se tudi v našem društvu osnoval oddelek udov, ki bi se vpisal v pokojninsko zadrugo, na pr. pri banki „Slaviji“. — V Gorici je uže več let naseljenih bolnih duhovnov, ki se tukaj zdravijo pod ugodnim podnebjem. Zdaj si dotično društvo sezida lastno hišo, in je goriški knezonadškof prevzel pokroviteljstvo v ta namen.

Iz Gorice 17. dec. (Izv. dopis.) Vreme imamo zdaj nestanovitno, bolj oblačno, nego jasno; danes pa lije dež tako, kakor da bi bili še le v jeseni. — Preč. gosp. dr. Jos. Gabrielčič, vodja in prof. našega osrednjega semenišča, postal je častni komornik papežev in kot tak ima naslov „monsignor“. — V soboto je imela goriška čitalnica redni letni občni zbor. Iz podanih poročil se je pokazalo, da je letošnji odbor tudi gospodarsko napredoval, kljubu temu, da je društvo imelo več veselíc, ki so zahtevale mnogo stroškov. Napredek je bil letos očiten v tem, da se je ustanovil zopet pevski zbor, v katerem sodeluje okoli 20 pevcev in 6 pevk. Udov šteje zdaj društvo okoli 125. Občni zbor ni imel odboru ničesar očitati, pač pa ga je pohvalil in še posebe prižnal lepe zasluge, ki si jih je pridobil s svojim trudom in požrtvovanjem odbornik g. France Mercina kot čitalnični pevovodja. Poročilo, kako je bila ob priliki intronizacije čitalnična deputacija posebno prijazno sprejeta od novega goriškega knezonadškofa dr. Zorna, je občni zbor z veseljem sprejel in je ob enem našega višega duhovnega pastirja imenoval za častnega društvenega uda. Da je občni zbor zares zadovoljen z delovanjem dosedanjega odbora, je dokazal tudi s tem, da je skoro vse prejšnje odbornike zopet izvolil. Izvoljeni so naslednji gg.: prof. Čebular kot predsednik, prof. dr. Kos kot denarničar; v odbor: prof. Erjavec, sodnik Figelj, dr. Anton Gregorčič, deželni uradnik Ernst Klavžar, učitelj F. Mercina, prof. Šantelj, c. k. logarski uradnik Pirjevec, dr. M. Tonkli. — V nedeljo zvečer se je zbralo kljubu slabemu vremenu obilo udov in gostov v podpornem našem društvu, kateremu je bral g. prof. pl. Kleinmayr o slovenskih ženskah in njih vplivu na razvoj našega naroda. Spis je obsežal mnogo dobrega zrna o obcih ženskih lastnostih, kakor posebnih stranéh, ki so se javljale doslej

v ženstvu našega naroda. Tudi je g. profesor kot poznan dober deklamator primerno in s posebnim razumom važnejše stavke povdarjal; vendar bi bil še veliko več dosegel, ko bi bil berilo osnoval za priproste ljudi, ki ne morejo slediti s posluhom in razumom umetnim sestavam, ki so primerniše za berilo v literarnih ali društvih višje omike ali po največ za tisk v leposlovnih listih. Govorniki v obče, slovenskih društev, manjšega in večega duševnega razvoja, pa posebe, bi mnogokrat manj zagrešili pravo pot, ko bi si snovi odbirali v resnici za govore, ne pa tako, da so uže po osnovi spisov prisiljeni brati. Jaz to jako zdravo in koristno načelo zato priporočam, ker bi po taki poti dobili poslušalci enotno vselej o eni glavni stvari potrebno spodbudo in zaželeni poduk, ravno iz tega vzroka pa tudi pravo veselje do govornikov in shodov, katerim je poduk prvi namen. Jaz vsaj si razlagam zaspanost in popustljivost gledé na javni poduk v slovenskih, sosebno tudi mestnih društvih od tod, da govorniki niso znali odbirati primerne snovi, še manj pa, kako bi jo priredili in uglasili dotičnemu občinstvu. Jako velika zmota je misliti, kakor da bi naši omikanci ne potrebovali ali želeli podučnih društvenih govorov; saj vendar nismo še tako vsestranski učeni in vsaj na sploh gotovo ne bolj omikani, nego izobraženci in strokovnjaki velikih mest ali celó kraljevskih in cesarskih prestolnic, v katerih se tudi za najomikanejšje stanove vrsté tako rekoč stotnice govorov in predavanj leto za letom. Pri nas pa se tolikokrat še posebno naglaša velika potreba, da vzgojimo narodnost in pridobimo ženstvo na svojo stran; kako pa hočemo to doseči, ako najlepše prilike za spodbudo in navdušenje za narodno stvar in domače zaklade tako lahkomišelnó opuščamo? Narodna gospoda! poskušajte z nova stvar vzeti v roke, po načelih pravih, plemenito-popularnih govornikov, pa boste videli, da vspehi ne izostanejo. To stran bi jaz še posebe tudi goriški čitalnici polagal na srce, in izgovor, da v Gorici slovenskega ženstva nimamo, nima podloge izgovora, pač pa nasprotno moč, da moramo toliko bolj prizadevati si, poslušalce in poslušalke vabiti, ne toliko s prigovarjanjem, kolikor z vrednostjo primerno izbranega in razrejenega gradiva samega. Veselice s petjem, deklamacijami in kakim slavnostnim govorom koristijo res mnogo; ali te se prerediti vršé in ne dosežejo vsega, česar potrebujemo ravno po poti društev. Naše čitalnice, sosebno mestne, ostanejo bistveno gospodarska društva, v katerih se dobiva časniško berilo ceneje, nego z naročbo od strani pojedincev, — ta društva ostanejo, pravimo, enostransko gmotno-sebična, dokler ne bodo kazala moči za pridobo ali pridobitev vedno novih življenj iz srede naše gospode, ki je poprek mlačna, nagnena bolj proti tujstvu nego domačemu duhu in temu, kar proizvaja v obče slovanski duh.

Iz Poddrage 16. dec. — Prihodnjo nedeljo, to je 23. t. m. bode redni občni zbor poddraške kmet. čitalnice, ob 4. uri popol. v čitalničnem prostoru. 1) Poročilo predsednika, o delovanji tajništva. 2) Poročilo blagajnika. 3) Volitev novega odbora in oskrbnika knjigarnice. 4) Posamezni nasveti. Vabijo se vljudno vsi pp. gg. družbeniki k popolni vdeležbi.

Odbor.

Iz Ljubljane. (Deželni glavar grof Gustav Thurn) bil je dne 17. t. m. pri cesarju v avdijenci.

— (Ubogih učencev ljubljanskih) tudi letos niso pozabile blage gospé. Kakor mnogo let, razdelila se je tudi letos dne 8. t. m. v čitalnični dvorani v navzočnosti gospoda deželnega predsednika barona Winklerja in preblage njegove soproge, nadalje gospé Karoline pl. Bleiweisove, Murnikove in Robičeve in pa go-

spic Orlove in Premkovih, ki so, kakor zmiraj, tudi letos neumorno nabirale in delale. V navzočnosti šolskega vodje A. Praprotnika in kateheta Kržiča obdarovanih je bilo z oblačili 40 učencev in ravno toliko učenk. Bog povrni obilo vsem dobrotnikom!

† **Miha Herman**, državni in deželni poslanec in deželni odbornik štajarski, umrl je preteklo soboto dne 15. t. m. v 62. letu v graški bolnišnici. Pogreb bil je pretekli ponedeljek ob 4. uri popoldne. — Kot deželni poslanec štajarski zastopal je pokojni Herman okraj ptujski od leta 1861. neprenehoma, kot državni poslanec pa od leta 1873. — Akoravno po rodu Nemec, bil je iskren, dosleden in zmiraj neustrašen zagovornik samouprave dežel in narodne enakopravnosti Slovencev. — Kot deželnega odbornika, kjer je bil poročevalec o občinskih in osebnih zadevah, spoštovali in čislali so ga celó njegovi politični nasprotniki. — V državnem zboru bil je zvest ud Hohenwartovega kluba in kazal se je pri vsaki priliki navdušenega in zvestega avtonomista in znana je še njegova tožba, da se zmiraj premalo povzdiguje in čisla vojvoda in kralj in da so vse dežele preveč „verkaisert“ (pocesarjene). — Pokojni bil je neoženjen, za-se varčen, vegetarjanec, sicer pa požrtvovalen za one namene, katere je navdušeno zagovarjal v javnem življenji. Slovenski poslanci v državnem in deželnem zboru štajarskem zgubé v pokojnem zvestega tovariša, slovenski narod navdušenega in doslednega zagovornika. — Hvaležen mu bodi spominj!

† **Silvester Keše**, dekan v Begunjah, c. kr. šolski nadzornik, vitez Franc Jožefovega reda, roj. dne 31. decembra 1815., umrl je dne 12. decembra tega leta. — Pokojni, zmiraj zvest veri, domovini in cesarju bil je prijatelj in mnogoskušen v šolskih zadevah, vžival je popolno zaupanje svojih duhovnih tovarišev in vsega okraja in je tudi v najhujših časih zvesto stal in delal za našo narodno reč. Ves radoljški okraj pa tudi vsi Slovenci ohranijo rajncega v blagem spominu. Naj v miru počiva!

— (*Slavnostni govor pri zadnji „besedi“ ljubljanske čitalnice*), o katerem smo svoj čas spregovorili par besed zaslužene obsodbe, bil je nekaterim krogom tako po volji, da so ga dali prijaviti v velikansko veselje nasprotnikov naših, ki v svojem lističu ne morejo prikriti svoje velike zadovoljnosti o tem najnovejšem „državniškem“ koraku nekaterih našincev, kateri dostikrat kaj „posebnega“ vkrenejo, ne da bi se ozirali na stari svet: „respice finem!“

— (*Občni zbor čitalnice ljubljanske*) bode letos, kakor vsako leto sv. Štefana dan dopoldne ob 11. uri. Na dnevnem redu je: Nagovor predsednikov, poročilo tajnikovo, poročilo blagajnikovo, posamni nasveti, volitev 2 pregledovalcev in pa volitev 15 odbornikov.

— (*Licenciranje žebcev*) bo v Radovljici 14., v Kranji 15., v Kamniku 17. in v Ljubljani na Poljanah 19. januarja 1884. l. Od konjerejskega odseka bota pri tem navzoča gosp. Jože Sevnig, podpredsednik in podkovski učitelj Edvard Schlegel. Za druge postaje mora se do 8. januarja 1884. prositi privoljenja.

— (*Razpis učiteljskih služeb*.) Na ljubljanskih deških ljudskih šolah je popolniti dve učiteljski službi I. vrste

in štiri učiteljske službe II. vrste. Prosilci za eno teh služeb imajo svoje prošnje z dokazi o učiteljski sposobnosti za slovenski in nemški poduk do 15. januarja l. 1884. pri ljubljanskem mestnem šolskem svetu vložiti.

— (*Loterija za „Národní dom“*.) Vpravni odbor društva „Narodni dom“ je sklenil v svoji seji dne 26. novembra t. l., da žrebanje efektne loterije na korist „Narodnemu domu“ določeno na dan 31. decembra 1883. vsled dovoljenja visokega c. k. finančnega ministerstva preloži za eno leto, torej na dan 31. decembra 1884.

Da se bode loterija obnesla povoljno ter obrodila zaželeni uspeh, treba je, da se razproda polno število izdanih srečec, česar se nadejamo v tem podaljšanem obroku ter prosimo slavno občinstvo slovensko, da v tem času marljivo kupuje srečke ter omogoči sijajno izvršitev našega rodoljubnega podjetja.

V Ljubljani v dan 3. decembra 1883.

Dr. Alf. Mosché,
predsednik.

Ivan Hribar,
tajnik.

— (*Slovensko gledališče*.) Četrta redna slovenska predstava je 22. dne t. m. Predstavljali se bode dve igri. Vesela igra v 1 dejanju „Zakonska sol“ in drama v dveh dejanjih „Trnje in lavor, ali neznani umotvor“, toraj vsakemu svoje, prijateljem veselosti — isto tako onim, ki iščejo v adventnem resnem času resne zabave. — Dovoljujemo si o tej predstavi opravičeno željo izreči, da naj druga društva, ki bi utegnili ta večer zabavo prirediti, ozir jemljo na dramatično društvo, ki s toliko marljivostjo in z veliko požrtvovalnostjo svojih igralcev prireduje zdaj redne predstave in čegar okolščine ne dopuščajo drugi kot zadnji dan v tekočem tednu izbrati si v predstavo.

Novičar iz domačih in tujih dežel.

Z Dunaja. — Preteklo soboto oziroma nedeljo vrnil se je cesar in pa cesarica s spremstvom z Ogerskega nazaj na Dunaj.

— Cesarsko rodbino, izrekoma slavnega našega nadvojvodo Albrehta zadela je huda zguba, ker umrla je 15. dne t. m. v Arco na Tirolskem vnukinja njegova, vojvodica Marija Amalija, za vročinsko boleznijo v starosti 18 let.

— Včeraj zborovala je gosposka zbornica poslednjič pred novim letom, rešila je vse nujne predloge in potem je ministerski predsednik izrekel, da je po najvišem naročilu zborovanje odloženo do 22. januarja.

— Deželnega maršala Česke, kneza Jurija Lobkovic, imenovali so cesar za dednega uda gosposke zbornice. Ker je državno poslanstvo odložil tudi bar. Pfeil, bodo imeli česki véliki posestniki namestilni volitvi dne 14. januarja. — Pri zadnji ponovljeni volitvi v vélikem posestvu zmagali so ustavoverci po zanikrnosti konservativnih vélikih posestnikov.

Iz Zagreba. — Pri otvorjenji deželnega zbora govoril je ban Khuen obširneje in po moči pomirljivo. — Vendar pa se je sprejel predlog, sestaviti odsek, kateri naj prevdarja, kako bi se za prihodnost zabranil izjemen stan, kakoršen je bil ravno minuli. — Srbski poslanci ustanovili so lasten klub. — Nasvet regnikolarne deputacije se glasi, da naj se deželni zbor pridruži njenemu protestu zoper enostransko postopanje Ogerske pri vprašanji reškem.

Nemška. — Ves političen svet govori zdaj le o potovanji nemškega cesarjeviča na Laškem, o obiskanji laškega kralja v Rimu in ob enem o pomenljivem obiskanji svetega očeta papeža. Časniki vsak po svojem